tussen Duin & Dijk

Themanummer

Wintervogels

Natuur in Noord-Holland. Jaargang 15 4 ● 2016

Bonte kraai

Bonte kraaien zijn nauw verwant aan zwarte kraaien. Heel lang werd de bonte kraai dan ook als ondersoort beschouwd. Het broedareaal van de soort ligt ten noorden en ten oosten van dat van de zwarte kraai. Waar die gebieden elkaar raken, komen bastaarden voor. Bastaarden in allerlei schakeringen vinden we ook in ons land, vooral op de Waddeneilanden.
Tot de jaren zeventig van de vorige eeuw was de bonte kraai in de winter in ons land een algemene verschijning. Dit was kennelijk al eeuwen lang het geval, getuige het afbeelden van de soort op winterlandschappen van oude meesters. De bonte kraaien verschenen in oktober en trokken vanaf maart weer terug naar de broedgebieden in Fenno-Scandinavië. In Noord-Holland kwam de soort voor in open agrarische landschappen, in de duinen en langs het wad. Een strandwandeling in de winter leverde altijd wel bonte kraaien op.

Foto: Han Bouwmeester.

Helaas is dat verleden tijd en is het zien van een bonte kraai in onze provincie een hoogtepunt van een vogeldag.

Voorkomen

Bonte kraaien zijn in de atlaswinters slechts in vijftien atlasblokken (9%) vastgesteld en van deze vijftien atlasblokken liggen er zes op Texel. Buiten Texel is de soort verder vastgesteld bij het Balgzand, op Wieringen, nabij Enkhuizen, in de omgeving van Alkmaar en bij Haarlem. In vrijwel alle gevallen gaat om één vogel.
Bij Enkhuizen was een bonte kraai, mogelijk steeds hetzelfde individu, meerdere jaren achtereen aanwezig.

Veranderingen

Minder dan een halve eeuw geleden waren bonte kraaien normale wintervogels. De winterkaarten uit 1978-1983 geven aan dat de soort in vrijwel alle atlasblokken voorkwam. Ook werden er toen soms meer dan honderd vogels per atlasblok gemeld.
Van alle wintervogels is de bonte kraai het meest in aantal afgenomen. De veranderingskaart is dan ook overwegend rood gekleurd. Landelijk onderzoek laat zien dat de bonte kraai vanaf 1978 gemiddeld met 13% per jaar is afgenomen. Deze afname in ons land was al begonnen rond de helft van de vorige eeuw. De soort blijft tegenwoordig in gebieden ten noorden van ons land overwinteren. Dit wordt toegeschreven aan de toegenomen urbanisatie en de toename van afval. Hierdoor zijn de overwinteringsomstandigheden verbeterd. De gemiddeld mildere winters kunnen hierbij ook een rol spelen. Soms wordt de enorme toename van territoriale zwarte kraaien, die een geduchte voedselconcurrent zijn, als medeoorzaak voor het wegblijven van bonte kraaien gezien.

Kees Scharringa

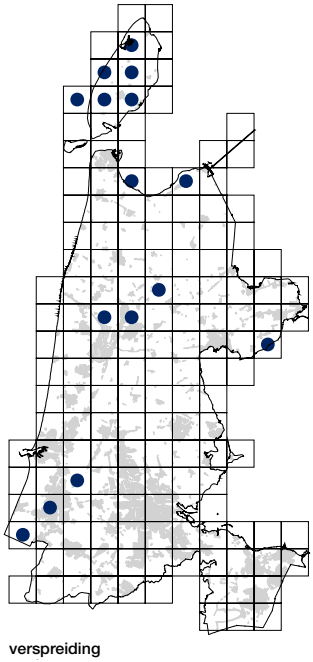

verspreiding
- 1 - 3 ex

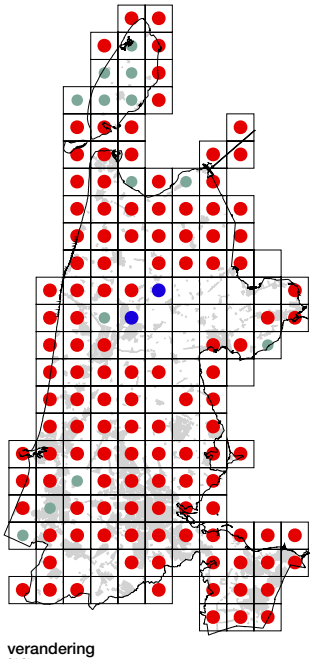

verandering
- alleen in 1979-1983
- beide perioden
- alleen in 2012-2016